

ВІКТОР КАСЕРЕС ЛАРА

Віктор Касерес Лара (нар. 1915 р.) — гондураський письменник. Відомий також як політичний діяч та дипломат. В 1952 році опублікував збірку оповідань «Гумус». В 1970 році видав нову збірку своїх творів, що має назву «Вогненна земля».

ВИПАЛЮВАННЯ ЛІСУ

Ціле літо виснажливої праці на маленькому клаптику землі. На густо зарослому крутосхилі! Він зламав тут аж три мачете. Підрубані пеонами дерева з жалібним стогоном котилися схилом униз. У цьому було щось схоже на дивну музику. Пеони наспівно вигукували:

— Де-ре-во! Де-ре-во-о-о!

Праця їхня й справді була пекельна. Він, бідний пеон, рубав ліс за обід і півтора реали в день. Серце його було сповнене безмежної любові до землі. До сельви. До обробленої своїми руками ділянки. До кинутого в ямку насіння. До гінких стебел і до кукурудзяних качанів, зсипаних восени в комору. Однак йому доводилось обробляти чуже поле, бо свого він не мав. А орендувати клаптик землі й віддавати плантаторові п'яту частину врожаю — це вже було занадто. І він вирішив, що прогодує сім'ю працею своїх рук і мачете.

Вирубувати ліс під ріллю почали в лютому. Їх було шестеро: п'ять пеонів і бригадир, який теж завзято працював нарівні з ними. Праця була стомлива, але обід вони одержували ситий, і кожен день, що минав, викликав у них новий приплив ентузіазму.

— Завтра будемо аж ген-ген! — казав бригадир.

І вони працювали, важко, але працювали. Подвоювали енергію. Не зважали на піт, який заливав їм очі. Працювали в сонце і в негоду. Надвечір дісталися до підніжжя горба. Перед очима розкинулось поле, яке вони відвоювали в сельви. Назавтра побачиш попереду жовтолистя дубняк, а ще через день — чагарники, мешканці яких — чорні мурахи — залишали на людському тілі дрібненькі пухирці. І так крок за кроком, щораз ближче до мети.

Ох, як пахнуть свіжозрубані дерева! Дуби, наприклад, мають один запах. Чиміси — інший. Нансові кущі пахнуть солодково. Але сосни... Боже мій, які запашні сосни! Правду кажуть, що пахнуть вони, як серце бідного гондурасця! Рубаєш їх — і серце кров'ю обливається. Але іншого виходу немає. Якщо їх не рубати, помреш із голоду...

Пахощі зрубаних дерев проникали в мозок. Збагачували кров. Подвоювали сили.

Він, мабуть, був непоганим математиком, бо не помилився ще ні разу: коли він повертався після розчистки лісу під поле, дружина

завжди дарувала йому по дитині. А що? Гарна робота. Густі пахоші вирубаного лісу. Ніжна колоскова пісня поля, з якого збирали врожай мозолясті руки.

Врешті розчистку було закінчено. На ще недавно гомінке зелене листя сонце лило вогонь своїх променів. Листя почало всихати. Тріщало гілля. Чикірини¹ сповнювали повітря голосним співом: чи-кі-рин! чи-кі-рин! чи-кі-рин! А пеони тим часом прокладали просіку, щоб завадити вогню, коли почнеться випалювання, перекинутись на сусідні ділянки.

Дерево запалили в суботу. Для нього це було хвилююче видовище. Іноді він відчував сум, дивлячись, як вогонь пожирає стовбури й гілля. Серце боляче здригнулося, коли він побачив, як із полум'я почали вискакувати звірки, що в них людина відібрала дім. Але вогненний вихор, який здіймався вгору, з тріском облизуючи стовбури дерев, викликав у нього захват. Учені люди казали, що випалювати ліс — це злочин. Але як оволодіти землею, не зробивши цього?

В суботу всі пішли до церкви. В них стало вже звичкою приносити звідти свячену воду. Потім вони подались на ділянку, щоб підпалити дерево відразу по обіді.

День для цього був трохи невдалий. Дув північний вітер. Згодом вітер трохи вщух, і бригадир наказав підпалити ліс із півночі, аби вітер гнав полум'я на південь. Кілька пеонів підпалили з протилежного боку, щоб вогонь не перекинувся на чужі ділянки.

Це було прекрасне видовище. Він думав, що таке, мабуть, полум'я палає в пеклі, якщо для бідняка теж існує пекло. Жар обпікав йому щоки, болю він не відчував. Був ніби в якомусь екстазі. Прикипів до місця. Слухав хрускіт дерева й дивився на чорний дим, що огорнув мексіканську сосну, яка палала, ніби величезний гніт.

— Ага, вже горить стовбур, об який я зламав своє мачете за два песо! Ми з ним квити! Квити!

Раптом сталося щось непередбачене. Мабуть, невчасно погасили супротивний вогонь. Полум'я швидко поширилося, і він навіть не зогледівся, як опинився у вогняному кільці. Спробував проскочити, але даремно. Язики вже бігли по ногах, лизали груди. Він згорить. Перетвориться на попіл. Таке, напевно, і полум'я в пеклі, якщо взагалі для бідняка існує пекло!

Хуліан закричав. Потім ще раз і ще. Але крик його потонував у гуго-тінні вогню. Він кликав Чудотворця. Уповав на діву Марію. У відчай зірвав із себе останню сорочку. Душачись від диму, впав на коліна і заплющив очі від жаху...

Несподівано він відчув свіжий подих вітерця. Підвів голову. Віддалік зеленіло кукурудзяне поле. Він перевів погляд на купу золотисто-жовтих качанів і заплакав, заплакав з радощів.

Для бідняка не існує пекла! Для бідняка не існує пекла!

*З іспанської переклав
Юрій НЕГІН*

¹ Вид лісових комах.